

Lina Matiukaitė, bibliotekininkė, 1981–1984 metais kartu su Zita dirbusi Kupiškio centrinės bibliotekos Metodikos skyriuje, vėliau bendravusi iki pat Zitos mirties

Zita buvo kūrybinga asmenybė, jau mokyklos laikais rašė eilėraščius. Tam ją parengė ir lietuvių kalbos ir literatūros studijos Vilniaus universitete. O ką pasiūlė realus gyvenimas? Kaimo mokytoja. Todėl tie du metai Molėtų rajono mokyklose jau nesukėlė jokio ūpo. Buvo pilkas ir slogus laikotarpis. Pati juokaudavo, kad nematė kitokio išsigelbėjimo, kaip tik ištekti. Vyru tapo Alantos miestelio vaikinai Vygantas, vienas iš šviesesnių, papirko dar ir tuo, kad padovanojo iš kaimo bibliotekos neribotam laikui pasiskolintą poezijos knygą.

1977 metų pavasarį jauna šeima su pirmagime Jurga persikraustė į Kupiškį, įsikūrė Stičkalnyje, Zitos gimtuosiuose namuose, kur gyveno ir mama Eugenija (tėvas Jonas Lukošius jau buvo miręs). Nuo birželio 13 d. pradėjo dirbti rajono centrinėje bibliotekoje. Kiek poezijos galima rasti metodikos skyriaus redaktorės darbe? Ataskaitų rašymas, išvykos į kaimo bibliotekas ir jų veiklos tikrinimas – tai ją slėgė. Bet buvo ir knygos – tikra užuovėja. Ji tiesiog rijo jas.

1981 metų rugpjūčio pradžioje, po studijų Vilniaus universitete pradėjau dirbti Kupiškio rajono centrinėje bibliotekoje metodikos skyriaus vedėja. Pamenu, gal trečią mano darbo dieną tarp bibliotekos darbuotojų pasklido džiugi žinia – Zita pagimdė sūnų. Todėl ir šiandien žinau, kiek Andriui metų – tiek, kiek aš gyvenu ir dirbu Kupiškyje. Tuo metu Zitos nepažinojau, nebuvau jos mačiusi. Kai bendradarbės susiruošė aplankyti naujagimio, aš nevažiavau. Grįžusi kolegė Janina stebėjosi, kad vaikelis buvo ne tik stipriai suvystytas, bet ir spalvingu kaspiniu surištas. O Zita teiravosi, kodėl jos naujoji vedėja neatvažiavo. Susipažinome gal gruodžio mėnesį, kai Zita, palikusi savo mamai sūnelį, grįžo į darbą. Kūrė įvairių renginių scenarijus, rašė į rajono laikraštį, į kultūros žurnalus. Bet irgi ne visada – pagal nuotaiką. Būdavo, kad kažkokį darbą reikia greitai padaryti, o ji sako man: „Negaliu susikaupti, nėra įkvėpimo.“ Ir tu pyk nepykusi. Suimdavo pyktis, bet greitai praeidavo, pamačius, kaip mikliai paskui ant stalo paklodavo darbą – straipsnį ar scenarijų. Būdavo, kad pernakt skaičiusi ar rašiusi, dieną darbe tylutėliai nusnūdavo. Bendradarbėms – linksmumas, o valdžiai – nuostaba ir moralai. Išgyvendavo dėl to.

Dar dirbdama bibliotekoje Zita pradėjo rengti 1969–1983 metų kūrybos rinkinį „Širdies žodynas“. Duodavo ir man eilėraščių paskaityti, vieni man labiau patiko, kitų – gal aš tada jauna būdama ir nesuprasdavau. Labai pergyveno, kai leidykla grąžino taisyti – taip ir neišleido tos knygos.

Bibliotekoje Zita dirbo iki 1984 metų birželio, iki pat išėjimo į rajono laikraštį. Labai ten veržėsi, atrodė pasieks išsvajotąją žemę. O paskui pati sakydavo, kad, bibliotekoj dirbdama, daugiau sugebėdavo eilėraščių sukurti. Ją vargino rašymas konvejeriu, straipsnius reikėjo pristatyti nurodyti laiku, kad suspėtų į maketuojamą laikraščio numerį.

Zita nenustygždavo vietoje, kur kokia kelionė, ekskursija – vis lekia. Nepraleisdavo nė vieno literatų susibūrimo, bendraudavo su panevėžiečiais kūrėjais Elena Mezginaite, Broniumi Riboku ir kitais. Dalyvaudavo įvairiuose konkursuose, 1982 metais tapo Upytėje vykusio „Lino žiedo“ konkurso laureate. Sugrįžusi kartais pasidalindavo įspūdžiais, paskaitydavo eilėraščių. Bet tik siauram rate. Jokie namų rūpesčiai ar buities reikalai nesutrukdydavo tokioms išvykoms. Ją slėgė buitis, stengėsi iš jos ištrūkti. Ir Jurga, ir Andriukas užaugo su močiute.

Kai ties savo 40-mečio riba, 1990 metų rudenį, Zita pagaliau gavo butą Kraštiečiuose ir kraustėsi iš mamos, vežė su bibliotekos autobusu visą turtą, knygas. Ji buvo pasimetusi, be ūpo, kaip be globos paliktas vaikas. Guodėm, drąsinom kaip įmanydamos.

Kupiškis, 1996 m. rugsėjis